

HỆ SINH THÁI ĐỔI MỚI SÁNG TẠO VÀ KHỞI NGHIỆP TRONG NƯỚC

VƯƠN LÊN TẦM CAO MỚI

ThS. Bùi Thị Hồng Dung
Đại học Lao động - Xã hội

Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 diễn ra mạnh mẽ cùng tác động của dịch Covid - 19 lên mọi mặt của đời sống và sự hỗ trợ kịp thời của Chính phủ đã đưa hệ sinh thái đổi mới sáng tạo (ĐMST) và khởi nghiệp ở Việt Nam có những bước hồi phục ấn tượng và vươn lên một tầm cao mới, thúc đẩy sự tăng trưởng nền kinh tế số Việt Nam hướng tới mục tiêu đóng góp 30% GDP vào năm 2030. Hiện, với tiềm lực và năng lực của trí tuệ Việt Nam cùng môi trường kinh doanh thuận lợi, hệ sinh thái ĐMST và khởi nghiệp của Việt Nam đã sẵn sàng để bước vào giai đoạn trưởng thành hơn.

Hệ sinh thái đổi mới sáng tạo và khởi nghiệp trong nước vươn lên tầm cao mới

Trong những năm qua, Đảng, Nhà nước luôn quan tâm tới phong trào ĐMST với việc ban hành nhiều chủ trương, cơ chế, chính sách, đề án, tạo mọi điều kiện thuận lợi cho khởi nghiệp ĐMST, trong đó có thể kể đến như: Quyết định số 1665/QĐ - TTg của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt Đề án Hỗ trợ học sinh, sinh viên khởi nghiệp đến năm 2025 (Đề án 1665); Quyết định 939/QĐ - TTg của Thủ tướng Chính phủ về việc hỗ trợ phụ nữ khởi nghiệp (Đề án 939); Quyết định số 749/QĐ-TTg ngày 03/6/2020 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt "Chương trình chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030"; Nghị định số 94/2020/NĐ-CP ngày 21/8/2020 của Chính phủ quy định cơ chế, chính sách ưu đãi đối với Trung tâm Đổi mới sáng tạo Quốc gia. Đặc biệt, ngày 9/2/2021, Thủ tướng Chính phủ

cũng đã ban hành Quyết định số 188/QĐ-TTg sửa đổi, bổ sung một số điều của Quyết định số 844/QĐ-TTg ngày 18/5/2016 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt Đề án Hỗ trợ hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo quốc gia đến năm 2025... Cùng với đó là sự vào cuộc mạnh mẽ của các Bộ, ngành liên quan, qua đó đã hỗ trợ và khuyến khích hoạt động ĐMST và khởi nghiệp tại Việt Nam. Các doanh nghiệp Việt cũng đã ý thức hơn trong hoạt động quản lý ĐMST, đặc biệt là sau khi trải qua đại dịch Covid - 19.

Đến nay, Việt Nam đã có đủ điều kiện cho một hệ sinh thái khởi nghiệp ĐMST thành công với đầy đủ các thành phần quan trọng như: Các cá nhân, tổ chức khởi nghiệp ĐMST, nhà đầu tư thiên thần, quỹ đầu tư mạo hiểm, tổ chức hỗ trợ kinh doanh, vườn ươm, công viên nghiên cứu, trường đại học, mạng lưới các huấn luyện viên, tư vấn, các cơ sở hỗ trợ nghiên cứu và khởi nghiệp

tại các trường đại học, viện nghiên cứu... Các thành tố trong hệ sinh thái như: Chính sách, tài chính, văn hoá, thị trường, nhân lực và các hỗ trợ ngày càng có những liên kết khăng khít, tương tác và hỗ trợ nhau để thúc đẩy tinh thần kinh doanh, ĐMST và sự thịnh vượng của nền kinh tế. Các start-up Việt cũng đã trưởng thành và thực tế hơn về cách xây dựng, phát triển công ty. Bộ Kế hoạch và Đầu tư cũng đã có nhiều sáng kiến, tạo ra các mạng lưới hỗ trợ các doanh nghiệp ĐMST, kêu gọi và kết nối thành công với các tổ chức hỗ trợ, nhà đầu tư và quỹ đầu tư trên cả nước và liên kết nguồn lực quốc tế cho doanh nghiệp. Ngày càng có nhiều chương trình hỗ trợ doanh nghiệp vừa và nhỏ, doanh nghiệp ĐMST được khởi xướng từ Bộ Kế hoạch và Đầu tư. Bên cạnh đó là hàng loạt chính sách, điều kiện thuận lợi cho môi trường ĐMST và khởi nghiệp được hình thành và thúc đẩy thường xuyên trong thời gian qua.

Báo cáo Đổi mới sáng tạo và đầu tư công nghệ Việt Nam vừa được Trung tâm đổi mới sáng tạo Quốc gia (NIC), Bộ Kế hoạch và Đầu tư và Quỹ đầu tư mạo hiểm Do ventures công bố cho thấy, năm 2021, bất chấp diễn biến phức tạp của dịch bệnh, hệ sinh thái đổi mới sáng tạo và khởi nghiệp ở Việt Nam có những bước hồi phục ấn tượng và vươn lên một tầm cao mới. Tổng vốn đầu tư mạo hiểm vào các doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo Việt Nam năm 2021 đạt mức kỷ lục với 1,4 tỷ USD, tăng trưởng gấp 1,5 lần so với con số 874 triệu USD kỷ lục trước đó vào năm 2019. Tổng số quỹ đầu tư tham gia hoạt động tại Việt Nam tăng 60%, phân bổ đồng đều giữa các quốc gia. Trong số đó, quốc gia có số lượng nhà đầu tư tích cực nhất là Singapore, tiếp đến là Việt Nam và Hoa Kỳ. Hoạt động đầu tư từ Nhật Bản vào Việt Nam cũng dần sôi động hơn sau hai năm chững lại.

Trong khi thanh toán và thương mại điện tử vẫn là hai ngành đứng đầu trong việc thu hút vốn đầu tư, ngành trò chơi trực tuyến (Gaming) đã vươn lên vị trí thứ ba trong số các ngành được đầu tư nhiều.

Đại dịch Covid-19 tạo nên sự bùng nổ về lượng giao dịch ở một số ngành mới, từ đó dẫn đến mức tăng trưởng vượt bậc về số tiền đầu tư trong những lĩnh vực này. Ba ngành nổi bật nhất bao gồm y tế, giáo dục, và chuyển đổi số trong doanh nghiệp với mức tăng trưởng trong năm 2021 lần lượt là 1.016%, 526%, và 205%.

Cùng với đó các vòng gọi vốn lớn cũng đã xuất hiện trở lại. Số tiền được đầu tư vào các vòng gọi vốn trên 10 triệu USD đạt kỷ lục gần 1,2 tỉ USD, chiếm hơn 82% tổng số vốn đầu tư của cả năm 2021. Nguồn vốn dành cho các vòng có giá trị nhỏ hơn 10 triệu USD cũng đã đạt ngưỡng mới là 256 triệu USD, tăng 118% so với năm 2020. Vốn đầu tư được phân bổ

tương đối đồng đều giữa các giai đoạn gọi vốn trong những năm gần đây, cho thấy sự phát triển ổn định của hệ sinh thái khởi nghiệp Việt Nam.

Đặc biệt, năm 2021 đã chứng kiến sự xuất hiện của 5 giao dịch trị giá trên 100 triệu USD trong các lĩnh vực thanh toán, thương mại điện tử và Gaming. Với số lượng lớn các công ty giai đoạn đầu đầy tiềm năng và môi trường kinh doanh thuận lợi nhờ vào sự hỗ trợ sâu sát của Chính phủ, hệ sinh thái ĐMST của Việt Nam đã sẵn sàng để bước vào giai đoạn trưởng thành hơn.

Xét trong khu vực Đông Nam Á, Việt Nam đứng thứ ba về cả tổng giá trị và số thương vụ đầu tư vào startup. Vốn rót vào startup Việt Nam năm 2021 chiếm 13% tổng đầu tư vào khu vực, tăng so với mức 8% của năm 2020. Indonesia và Singapore vẫn là 2 quốc gia thu hút nhiều vốn đầu tư mạo hiểm nhất Đông Nam Á. Năm 2021, Việt Nam đã có thêm hai kỳ lân công nghệ mới là Momo và Sky Mavis, nhờ vào tần suất sử dụng các sản phẩm số ngày một tăng cao của người dùng trong thời gian dịch bệnh. Thành công của hai công ty này càng khẳng định vị thế của Việt Nam như một trung tâm công nghệ mới nổi của khu vực và đem tới kỳ vọng về ĐMST tại Việt Nam một tương lai đầy hứa hẹn, khi hiện có hàng chục công ty với định giá vài trăm triệu đô la Mỹ đang phát triển mạnh mẽ và sẽ sớm trở thành những kỳ lân mới trong những năm tiếp theo.

Có thể thấy vượt qua đại dịch Covid-19, hệ sinh thái ĐMST và khởi nghiệp trong nước đã phục hồi trở lại và vươn lên một tầm cao mới, góp phần thúc đẩy sự tăng trưởng nền kinh tế số Việt Nam và là dấu hiệu tích cực cho thấy

Việt Nam đang trên đà hoàn thành nhóm mục tiêu nền kinh tế số sẽ đóng góp 30% GDP vào năm 2030. Việt Nam cũng đang ngày càng có nhiều doanh nghiệp, chuyên gia có kinh nghiệm làm việc ở nước ngoài quay về Việt Nam hỗ trợ hệ sinh thái khởi nghiệp ĐMST Việt Nam và đạt được một số thành công đáng ghi nhận.

Ghi nhận những thành quả Việt Nam đã đạt được trong thời gian qua, theo báo cáo đánh giá vừa được công bố về Chỉ số đổi mới sáng tạo toàn cầu (GII) năm 2021 của Tổ chức Sở hữu Trí tuệ toàn cầu (WIPO) thuộc Liên hợp quốc cho thấy, Việt Nam hiện xếp thứ 44/132 quốc gia và nền kinh tế về chỉ số đổi mới sáng tạo toàn cầu. Hệ sinh thái khởi nghiệp Việt Nam xếp hạng 59/100 quốc gia. Việt Nam được các tổ chức quốc tế đánh giá xếp thứ 3 trong nhóm 3 hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo năng động nhất khu vực Đông Nam Á, chỉ sau Indonesia và Singapore. WIPO đánh giá Việt Nam là một trong 4 quốc gia có thu nhập trung bình đang bắt kịp đà tăng của chỉ số ĐMST trên thế giới.

Thực hiện những giải pháp thúc đẩy hơn nữa hệ sinh thái khởi nghiệp và ĐMST

Mặc dù hệ sinh thái khởi nghiệp và ĐMST Việt Nam thời gian qua đã đạt được những thành tựu đáng kể song vẫn còn những hạn chế như: Việt Nam là nước có xuất phát điểm chậm hơn về khởi nghiệp, hệ sinh thái khởi nghiệp vẫn còn có khoảng cách so với nhiều nước trên thế giới, chưa đi vào chiều sâu, tổng thể, thống nhất từ trên xuống dưới, cơ chế chính sách còn một số bất cập. Tinh thần khởi nghiệp ĐMST chưa lan tỏa mạnh mẽ đến tất cả các cấp, các ngành, người dân, ngay cả trong thế hệ trẻ. Sự gắn kết

giữa đào tạo, nghiên cứu khoa học với ĐMST, khởi nghiệp còn hạn chế. Việt Nam chưa có nhiều công ty vươn ra toàn cầu mặc dù có tiềm năng công nghệ rất cao nhưng doanh nghiệp khởi nghiệp Việt Nam còn thiếu khả năng tiếp thị, tạo thông điệp và truyền đạt thông tin đến khách hàng.

Ngày 18/05/2016, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt Quyết định số 844/QĐ-TTg về việc phê duyệt Đề án Hỗ trợ hệ sinh thái khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo quốc gia đến năm 2025. Theo đó, đề án đưa ra mục tiêu tạo lập môi trường thuận lợi để thúc đẩy, hỗ trợ quá trình hình thành và phát triển loại hình doanh nghiệp có khả năng tăng trưởng nhanh dựa trên khai thác tài sản trí tuệ, công nghệ, mô hình kinh doanh mới. Khẩn trương hoàn thiện hệ thống pháp lý hỗ trợ khởi nghiệp ĐMST; hỗ trợ 800 dự án, 200 doanh nghiệp khởi nghiệp, trong đó 50 doanh nghiệp gọi được vốn thành công từ các nhà đầu tư mạo hiểm, thực hiện mua bán và sáp nhập, với tổng giá trị ước tính khoảng 1.000 tỷ đồng. Đến năm 2025, hỗ trợ phát triển 2.000 dự án khởi nghiệp ĐMST; Hỗ trợ phát triển 600 doanh nghiệp khởi nghiệp ĐMST; 100 doanh nghiệp tham gia Đề án gọi được vốn đầu tư từ các nhà đầu tư mạo hiểm, thực hiện mua bán và sáp nhập với tổng giá trị ước tính khoảng 2.000 tỷ đồng.

Để thực hiện mục tiêu của Đề án, thời gian tới cần tiếp tục hoàn thiện hành lang pháp lý và công tác quản lý Nhà nước về ĐMST, Thúc đẩy phát triển và nâng cao hiệu quả hoạt động của hệ thống ĐMST quốc gia, các hệ thống ĐMST vùng, ngành, hệ sinh thái khởi nghiệp phù hợp với điều kiện thực tế Việt Nam. Trong đó,

doanh nghiệp có vai trò là trung tâm của hệ thống ĐMST, viện nghiên cứu, trường đại học là chủ thể nghiên cứu mạnh.

Bên cạnh đó, tiếp tục xây dựng, ban hành cơ chế, quy chế phối hợp giữa cơ quan đầu mối quản lý Nhà nước về ĐMST là Bộ Khoa học và Công nghệ với các bộ, ngành, địa phương để tạo sự thống nhất, hiệu quả, xuyên suốt trong quản lý Nhà nước phù hợp với điều kiện Việt Nam trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ 4.

Tiếp tục thúc đẩy mạnh mẽ tinh thần khởi nghiệp ĐMST trong tất cả bộ, ban, ngành, địa phương, các tầng lớp nhân dân, nhất là thanh niên, học sinh, sinh viên. Tạo môi trường, thu hút nguồn lực thúc đẩy khởi nghiệp ĐMST.

Hiện, nhiều bạn trẻ, doanh nhân trẻ người Việt, các du học sinh tại nước ngoài cũng đã có bước đầu thành công ở các hệ sinh thái khởi nghiệp lớn của thế giới. Đây là những nguồn lực có giá trị quý báu, có thể hỗ trợ các doanh nghiệp khởi nghiệp ĐMST trong vấn đề mở rộng thị trường, hỗ trợ vốn, gọi vốn và đặc biệt là sự cộng hưởng nguồn trí tuệ toàn cầu. Do đó, thời gian tới cần tiếp tục thúc đẩy kết nối các nguồn lực dồi dào từ đội ngũ chuyên gia, trí thức, doanh nhân... ở nước ngoài để xây dựng được một mạng lưới khởi nghiệp sáng tạo quốc gia với mục tiêu thúc đẩy tính ĐMST, tính mở và tính liên kết. Đây được xem là nhiệm vụ quan trọng để đưa Việt Nam trở thành trung tâm sáng tạo hấp dẫn, “vườn ươm” của các doanh nghiệp khởi nghiệp trong và ngoài nước. Tiếp tục xây dựng hệ sinh thái khởi nghiệp và ĐMST vươn lên tầm cao mới, thúc đẩy sự tăng trưởng nền kinh tế số Việt Nam hướng tới mục tiêu đóng góp 30% GDP vào năm 2030./.